

Вплив міграції молоді на показники вступу до вищих навчальних закладів регіону

Овчиннікова О.Р.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри автоматизованих систем
і моделювання в економіці,
Хмельницького національного університету

У статті проаналізовано стан міграції населення у розрізі статево-вікової структури та системи освіти Хмельницької області. Показано, що кількість абітурієнтів у вищі навчальні заклади поступово зменшується, в той час як зростає міграція молоді та осіб працездатного віку. Побудовано модель, яка підтверджує вплив міграції молоді на вступ у ВНЗ області.

Ключові слова: міграція, статево-вікова структура, молодь, навчання, вступ у ВНЗ.

Овчинникова О.Р. ВЛИЯНИЕ МИГРАЦИИ МОЛОДЕЖИ НА ПОКАЗАТЕЛИ ПОСТУПЛЕНИЯ В ВЫСШИЕ УЧЕБНЫЕ ЗАВЕДЕНИЯ РЕГИОНА

В статье проанализированы состояние миграции населения в разрезе половозрастной структуры и системы образования Хмельницкой области. Показано, что количество абитуриентов в высшие учебные заведения постепенно уменьшается, в то время как растет миграция молодежи и лиц трудоспособного возраста. Построена модель, которая подтверждает влияние миграции молодежи на поступление в ВУЗы области.

Ключевые слова: миграция, поло-возрастная структура, молодежь, обучение, поступление в ВУЗ.

Ovchinnikova O.R. THE IMPACT OF MIGRATION OF YOUNG PEOPLE ON THE ACCESSION TO HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN THE REGION

The article analyzes the state of migration of the population in the context of the sex-age structure and the education system of the Khmelnytsky region. It is shown that the number of entrants to higher educational institutions is gradually decreasing, while the migration of young people and persons of working age is growing. A model was developed that confirms the impact of migration of young people admission to higher educational institutions.

Keywords: migration, gender-age structure, youth, education, admission to higher education institutions.

Постановка проблеми. Міграція населення – складне соціально-економічне явище, що обумовлене різними причинами і вимагає всебічного та поглибленого вивчення. Міграційні процеси досліджуються з огляду на соціально-економічні проблеми, внаслідок впливу висококваліфікованої робочої сили та молоді. Наприклад, з одного боку, виїзд фахівців за кордон (на постійне чи тривале перебування) має позитивні наслідки, оскільки у країні, яку вони залишають, звільняються робочі місця, що дуже важливо за умов безробіття. З іншого боку, це має негативні наслідки через те, що свій творчий потенціал висококваліфіковані спеціалісти реалізують в іншій країні, тим самим збільшуючи національне багатство останньої [1].

Сьогодні Україна переживає глибоку демографічну кризу, ознаки якої відбиваються на вищій освіті через щорічне скорочення випускників середніх шкіл і відповідно вступників у ВНЗ різних рівнів акредитації. Фахівці вбачають вихід із критичної ситуації у скороченні

кількості спеціальностей і через проведення політики укрупнення ВНЗ. Крім того, сьогодні на ринку освітніх послуг відзначається жорстка конкуренція за абітурієнтів, що, безумовно, активізує освітні міграції, особливо виїзд молоді за кордон на навчання.

Необхідними умовами освітньої міграції є: спроможність до освітньої діяльності, бажання та можливість її здійснювати; наявність відповідних навчальних закладів в країні (регіоні); перевага впливу чинників освітньої міграції над бажанням залишитися в країні (регіоні) проживання [2]. Таким чином, освітня міграція є невід'ємною складовою процесу інтеграція освіти, науки та виробництва: спільного використання потенціалу освітніх, наукових та виробничих організацій у взаємних інтересах. Тому актуальним є дослідження взаємозв'язку міграційних процесів та системи вищої освіти регіону.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню міграційних процесів присвячені наукові праці учених різних наукових напрямів. Теоретичні

та методологічні аспекти дослідження міграцій проаналізовано у працях вітчизняних і зарубіжних учених – Б. Брєєва, М. Долішнього, А. Загробської, Т. Заславської, Е. Лібанової, О. Малиновської, Д. Массея, Т. Петрової, І. Прибиткової, С. Пирожкова, О. Позняка, Л. Рибаківського, М. Романюка, В. Староверова, М. Тодаро, М. Шульги, О. Хомри, Б. Хорєва та ін. Проблеми освіти та освітньої міграції в Україні досліджувалися у наукових працях О. Біляковської, О. Власюка, І. Гнибіденка, О. Грیشнової, Т. Драгунової, В. Іонцева, О. Піскуна, Письменної, Л. Семів, Ю. Чекушиної, Л. Янковської, Р. Паттори, та інших вчених.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану міграції населення в розрізі статево-вікової структури міграційних потоків та її впливу на систему вищої освіти регіону.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих чинників, які зумовлюють зміну чисельності населення країни та його перерозподіл між окремими регіонами та населеними пунктами, є міграції населення. Об'єктивною основою переманювання молоді, що мігрує, провідними центрами світового змагання за висококваліфіковані кадри та освітніми закладами є нерівномірність опанування окремими країнами досягнень науково-технічної революції, відмінності в рівні капітальних вкладень у розвиток науки, техніки та освіти.

У сучасному світі, який увійшов у третє тисячоліття, розвиток України визначається в контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури. Для України особливу актуальність набуває врахування факторів соціально-економічного розвитку, серед яких значна роль відведена людському чиннику, і особливе значення при цьому набуває система освіти [3].

Відмінними рисами навчального процесу міжнародного є гнучкість, адаптивність, модульність, економічна ефективність, орієнтація на споживача, опора на передові комунікаційні та інформаційні технології. У зв'язку з тим, що сучасне суспільство вступає в епоху інформатизації, характерною тим, що інформація стає одним з найважливіших ресурсів, в освітньому процесі світового рівня спостерігається такий процес, як глобалізація – процес, який передбачає в галузі освіти інтеграцію та координацію національних освітніх систем та міграції молоді на навчання [4].

Під час дослідження стану освіти у Хмельницькій області було проведено аналіз стану вищих навчальних закладів, аналіз фінансу-

вання вищої освіти, аналіз випуску фахівців із ВНЗ. Мережу вищих навчальних закладів Хмельницької області формують 28 закладів усіх рівнів акредитації та форм власності, у тому числі шість університетів, дві академії, чотири інститути, 10 коледжів, три технікуми, три училища, які підпорядковані сімом міністерствам та відомствам. У Хмельницькій області, та й взагалі по всій Україні, університети поділяються на навчальні заклади I-II рівнів акредитації та III-IV рівнів акредитації (таблиця 1).

За даними таблиці 1 протягом 1995-2016 рр. кількість навчальних закладів I-II рівнів акредитації скоротилася з 18 до 10 навчальних закладів. Відповідно кількість студентів у цих закладах скоротилася також, майже у два рази (з 13,6 по 5,2 тис. осіб). Кількість навчальних закладів III-IV рівнів акредитації зросла з семи до дев'яти навчальних заклади. Відповідно й зросла кількість студентів, які у них навчаються (з 17,9 до 28,2 тис. осіб). У таблиці 2 наведені темпи змін кількості навчальних закладів та кількості студентів, які навчаються у них.

За таблицею 2 можна зробити наступні висновки:

- кількість навчальних закладів I-II рівнів акредитації в період з 1997 – 2016 рр. скоротилася на 38,9 % або на сім навчальних заклади. З 2000 р. по 2005 р. кількість навчальних закладів трималася позначки 15 закладів. Але починаючи з 2006 р. по 2016 р. їхня кількість зменшилася до 10;

- дещо кращий стан з навчальними закладами III-IV рівнів акредитації. Їхня кількість зросла на 26,6 % або на два навчальні заклади. Їхня кількість в середньому коливалася на позначці дев'ять-десять навчальних заклади за весь досліджуваний період.

На рисунку 1 зображено графічно кількість навчальних закладів у Хмельницькій області

Щодо кількості студентів, які навчаються у закладах I-II рівнів акредитації, то їхня кількість скоротилася, майже вдвічі, тобто на 47,1 % або на 6,4 тис. студентів. У період з 2002 по 2007 рр. кількість студентів в середньому трималася на позначці 10,8 тис. студентів, але вже з 2008 по 2014 рр. кількість студентів скоротилася до 7,2 тис. студентів; відповідно загальна кількість студентів, яка навчалася у навчальних закладах III-IV рівнів акредитації в період з 1997 р. по 2016 р., зросла, майже вдвічі або на 14,9 тис. студентів. Спочатку з 1997 р. до 2010 р. кількість студентів з кожними роком зростала,

Вищі навчальні заклади в Хмельницькій області [5]

Роки	Кількість закладів, од.		Кількість студентів у закладах, тис. осіб	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації
1995-96	18	7	13,6	17,9
1996-97	18	9	13,6	19,7
1997-98	16	9	11	23
1998-99	16	9	10,6	24,9
1999-00	16	9	10,8	25,6
2000-01	15	10	9,6	28,7
2001-02	15	10	10,4	30,3
2002-03	15	10	10,9	32,4
2003-04	15	10	10,9	34,6
2004-05	15	10	10,8	36,8
2005-06	15	10	10,9	39,4
2006-07	15	10	10,6	41,9
2007-08	12	9	8,3	46,9
2008-09	10	10	6,9	47,9
2009-10	10	10	7	45,3
2010-11	10	10	7,3	43,4
2011-12	10	10	7,5	39,9
2012-13	11	10	7,5	35,7
2013-14	11	9	7,2	32,8
2014-15	11	9	6,7	30,3
2016-15	10	9	5,2	28,2

майже, рівними частинами і досягнула позначки 47,9 тис. студентів, але починаючи з 2011 р. до 2016 р. їхня кількість впала до показника 28,2 тис. студентів. Цю динаміку можна спостерігати на рисунку 2. Проведений аналіз статистичних даних вказує на тенденцію до поступового зменшення чисельності студентів.

Для Хмельниччини характерною є тенденція до збільшення питомої ваги населення, що отримує вищу освіту у ВНЗ III-IV рівня акредитації. Аналіз статистичних даних свідчить про погіршення демографічної ситуації, що може спричинити недобір студентів на умовах навчання за контрактом за рахунок власних коштів. Це може негативно позначитись на фінансовому стані вищих навчальних закладів. Джерела фінансування ВНЗ залежать від багатьох факторів, зокрема, організаційно-правової форми управління та власності ВНЗ, рівня ВВП, розмірів доходів населення, податкового законодавства, способу формування державного бюджету, обсягів державного замовлення на підготовку фахівців, типу і рівня акредитації ВНЗ, попиту споживачів на ринку освітніх послуг, обсягів прийому студен-

тів – контрактників, спонсорської допомоги, конкурентоспроможності ВНЗ, його керівного складу [6].

У таблицях 3 та 4 показано прийом студентів до вищих навчальних закладів у Хмельницькій області на початковий цикл за джерелами фінансування їх навчання.

Як видно з таблиці 3 протягом 2000-2015 рр. прийом студентів I-II рівнів акредитації скоротився майже в два рази або на 1567 студентів. У тому числі за державним замовленням у період з 2000 р. по 2010 р. скорочення відбулося також у два рази (з 1157 до 699 студентів). А вже з 2010 р. по 2015 р. фінансування за державним бюджетом скорочувалася малими темпами (з 699 студентів до 638 студентів).

Щодо місцевих бюджетів фінансування, то прийом студентів стабільний, тільки дещо коливається в у рамках від 539 студентів до 649 студентів у 2010 р., і до 525 у 2015 р. Фінансування за рахунок юридичних осіб не відбувалося.

У період з 2000 р. по 2015 р. кількість студентів III-IV рівнів акредитації, які фінансувалися за рахунок державного бюджету збільшилася з 2535 студентів до 3465 студентів,

відповідно частка фінансування від всіх видів також зросла з 35,6 % до 61 %.

Фінансування з місцевих бюджетів мале і коливається у межах з 301 студентів до

363 студентів у 2010р. і до 318 у 2015 р. Частка фінансування у період з 2005 р. по 2015 р. зросла з 3,2 % до 4,7 %. Деяко змінилася ситуація фінансування юридичних осіб.

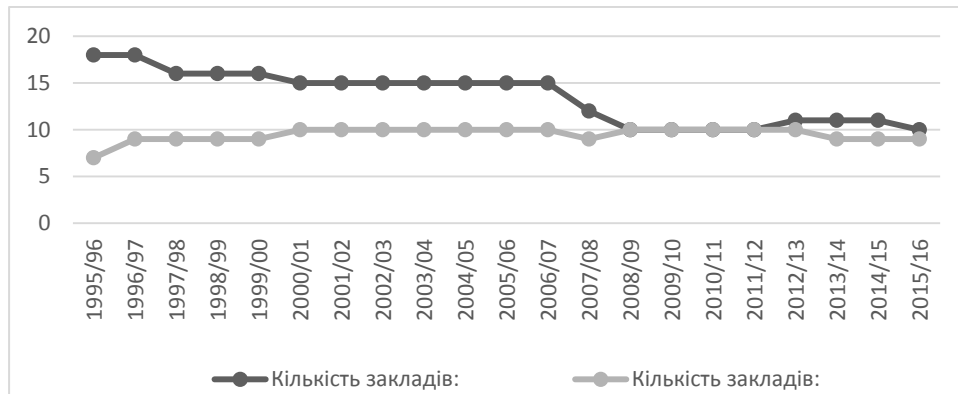

Рис. 1. Динаміка кількості навчальних закладів в період 1990-2016 рр. у Хмельницькій області

Таблиця 2

Темпи приросту навчальних закладів у Хмельницькій області

Роки	Темпи приросту							
	Кількість закладів I-II рівнів акредитації		Кількість закладів III-IV рівнів акредитації		Кількість студентів I-II рівнів акредитації		Кількість студентів III-IV рівнів акредитації	
	Відносне	Абсолютне	Відносне	Абсолютне	Відносне	Абсолютне	Відносне	Абсолютне
1997-1995	0,0	0,0	28,6	2,0	0,0	0,0	10,1	1,8
1998-1996	-11,1	-2,0	0,0	0,0	-19,1	-2,6	16,8	3,3
1999-1997	0,0	0,0	0,0	0,0	-3,6	-0,4	8,3	1,9
2000-1998	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,2	2,8	0,7
2001-1999	-6,3	-1,0	11,1	1,0	-11,1	-1,2	12,1	3,1
2002-2000	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,8	5,6	1,6
2003-2001	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8	0,5	6,9	2,1
2004-2002	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,8	2,2
2005-2003	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,9	-0,1	6,4	2,2
2006-2004	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,1	7,1	2,6
2007-2005	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,8	-0,3	6,3	2,5
2008-2006	-20,0	-3,0	-10,0	-1,0	-21,7	-2,3	11,9	5,0
2009-2007	-16,7	-2,0	11,1	1,0	-16,9	-1,4	2,1	1,0
2010-2008	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	0,1	-5,4	-2,6
2011-2009	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	0,3	-4,2	-1,9
2012-2010	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	0,2	-8,1	-3,5
2013-2011	10,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-10,5	-4,2
2014-2012	0,0	0,0	-10,0	-1,0	-4,0	-0,3	-8,1	-2,9
2015-2013	0,0	0,0	0,0	0,0	-6,9	-0,5	-7,6	-2,5
2016-2014	-9,1	-1	0,0	0,0	-22,38	-1,5	-6,9	-2,1
2014-1990	-38,9	-7,0	28,6	2,0	-47,1	-6,4	83,2	14,9

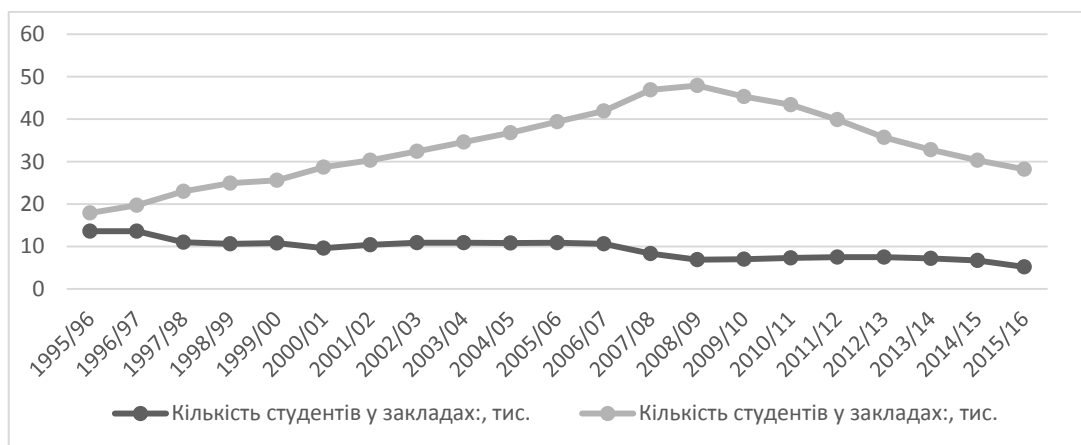

Рис. 2. Динаміка чисельності студентів в період з 1990 р. до 2016 р. у Хмельницькій області

Таблиця 3

Приєм студентів до вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації у Хмельницькій області [5]

Роки	У ВНЗ I-II рівнів акредитації, осіб	У т.ч. за рахунок					
		державного бюджету		місцевих бюджетів		фізичних осіб	
		Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %
2000	3488	1157	33,2	539	15,4	1792	51,4
2005	3646	1197	32,8	609	16,7	1840	50,5
2010	2360	699	29,6	649	27,5	1012	42,9
2011	2188	695	31,8	591	27,0	902	41,2
2012	2019	672	33,3	554	27,4	793	39,3
2013	1921	667	34,7	555	28,9	699	36,4
2014	1876	650	34,6	538	28,7	688	36,7
2015	1830	638	34,9	525	28,7	666	36,4

Таблиця 4

Приєм студентів до вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації у Хмельницькій області [5]

Роки	У ВНЗ III-IV рівнів акредитації, осіб	У т.ч. за рахунок							
		державного бюджету		місцевих бюджетів		юридичних осіб		фізичних осіб	
		Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %
2000	7115	2535	35,6	-	-	82	1,2	4498	63,2
2005	9366	2884	30,8	301	3,2	3	0,03	6178	66,0
2010	8860	3657	41,3	363	3,0	1	0,01	4939	55,7
2011	7425	3357	45,2	332	4,5	1	0,01	3735	50,3
2012	6683	3636	54,4	306	4,6	2	0,03	2739	41,0
2013	6580	3520	53,5	310	4,7	1	0,02	2749	41,8
2014	6035	3480	57,7	313	5,2	2	0,03	2240	37,1
2015	5678	3465	61,0	318	5,6	1	0,02	1894	33,4

У 2000 році вони профінансували 82 студенти, але вже до 2015 року фінансування зменшилося до одного студента. Фінансування студентів за рахунок фізичних осіб скоротилася, майже, вдвічі (з 4498 студентів до 1894 студентів). Відповідно частка зменшилася також з 63,2 % до 33,4 %.

В останні роки зазнала трансформації ставево-вікова структура мігруючих. Так, перевага молоді серед мігрантів стала не такою різкою: стаціонарна міграція в Україні набула переважно сімейного характеру. Позитивні зрушення відбулися головним чином за рахунок індивідуальних міграцій, в той час як баланс сімейної міграції залишався однозначно від'ємним, хоча й наближається до нульового (рисунок 3).

Стрімкі міграційні потоки пояснюються складним соціально-економічним становищем, бідністю, неможливістю реалізувати себе. Звідси випливає, що велика кількість чоловіків і жінок неспроможні прогодувати та утримати сім'ю, надати дітям належну освіту, яка теж іноді потребує великих коштів [7].

В освітній міграції поєднуються ознаки територіальної і соціальної мобільності. Міграційні процеси охоплюють різні категорії населення як за статтю так і за віком. Про-

аналізуємо вікову структури мігрантів Хмельницької області та її динаміку (таблиця 5).

Наведені в таблиці 6 дані теж показують, що різні вікові групи населення відзначаються неоднаковим ступенем участі в міграційних процесах. Серед мігрантів, які виїхали з області переважають особи молодого та середнього віку, тобто представники найбільш продуктивних у репродуктивному та економічному відношенні прошарків населення. Це наглядно підтверджується на рисунку 5.

Аналіз вікової структури вибулих осіб з Хмельницької області свідчить про те, що найбільш активною групою на протязі всього періоду є особи віком 15-24 років, при цьому їх часта у загальному обсязі міграційних вибуттів поступово зменшувалася із 46% у 2013 до 45% у 2014 році та 38% у 2015 році. Другий пік міграційної активності зафіксовано для вікової групи 25-34 роки. Після 35 років міграційна мобільність населення знижується. Слід зазначити, що досить великою є питома вага осіб віком до 14 років, а саме у 2013 році їх частка у структурі вибулих становить 19%, у 2014 році зменшилася на 1%, порівняно з попереднім роком, станом на 2015 рік склала 17%. Найменше вибулих мігрантів припадає на старше покоління, що пов'язано з низькою їх мобільністю.

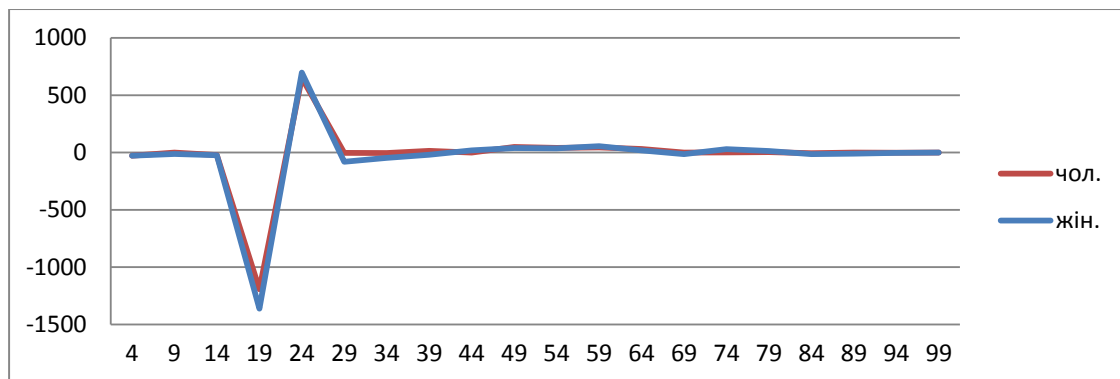

Рис. 3. Сальдо міграції населення за віковими групами

Таблиця 5

Вікова структура вибулих осіб з Хмельницької області за 2013-2015 роки

Вік, років	2013	2014	2015
до 14	2842	2658	3365
15-24	10376	9339	8559
25-34	4388	3766	3935
35-44	1911	1761	2196
45-54	1416	1240	1452
55-64	1020	929	1704
65 і більше	1082	830	1313
Разом	23035	20523	22524

Головний показник, який відображає результативність міграції – міграційний приріст, скорочення (таблиця 6).

Як бачимо з таблиці 6, протягом досліджуваного періоду зміна міграційного приросту населення, для більшості вікових груп, має позитивну тенденцію. Станом на 2013 рік додатні значення сальдо міграції населення були лише для осіб віком від 45 до 64 років. Після чого у 2014-2015 роках найвищі показники сальдо міграції зафіксовані для трьох вікових категорій – від 45 років і більше.

Таким чином, міграційні процеси продовжують негативно впливати на зміну вікової структури населення, зокрема зменшується частка осіб репродуктивного віку, а це позначатиметься на погіршенні показників природного руху населення області у майбутньому.

Було проведено багатофакторний кореляційно-регресійний аналіз вищої освіти у Хмельницькій області. За результуючий фактор взято вступ абітурієнтів у ВНЗ. На їхній вступ впливають фактори реальний наявний дохід та випуск учнів із загальноосвітніх

навчальних закладів. Значно впливає фактор демографічної ситуації, тобто кількість населення в країні. Тому головною проблемою низької кількості абітурієнтів є складна демографічна ситуація в нашій державі. Потрібно розробляти та впроваджувати програми по підвищенню народжуваності для успішного процвітання нашої країни у майбутньому.

Нами також розроблена регресійна модель впливу міграції молоді на вступ до ВЗН по Хмельницькій області. За чинник взято показник міграції – кількість мігрантів вікової групи від 15 до 24 років. Стовець «Прогнозоване Y» є змодельованим значеннями вступу студентів до ВНЗ у Хмельницькій області.

Отримана модель $Y = 13931,99 - 0,76983 \cdot x$, коефіцієнт кореляції 0,91, коефіцієнт детермінації 0,83. Критерій Фішера 19,97, що більше критичного значення. Отже, побудована модель є адекватною і якісною. Знак мінус біля чинника говорить про те, що зростання міграції молоді приводить до зменшення кількості абітурієнтів.

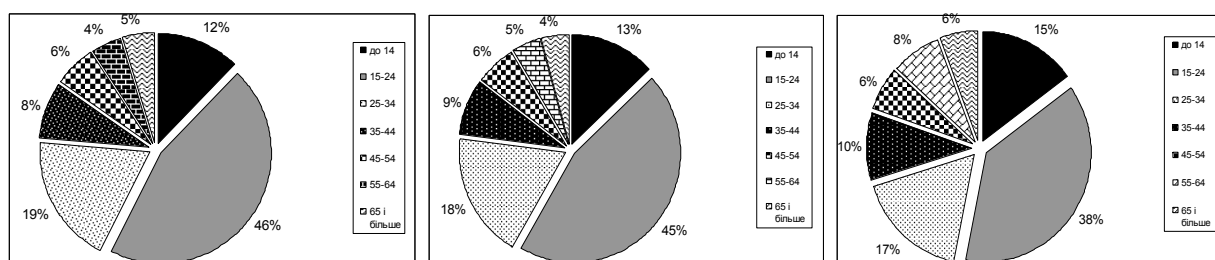

Рис. 5. Розподіл вибулих з Хмельницької області мігрантів за віком в 2013-2015 роках

Таблиця 6

Аналіз сальдо міграції населення Хмельницької області за 2013-2015 роки, відповідно до вікової ознаки

	2013			2014			2015		
	Кількість прибулих	Кількість вибулих	приріст, скорочення (-)	Кількість прибулих	Кількість вибулих	приріст, скорочення (-)	Кількість прибулих	Кількість вибулих	приріст, скорочення (-)
до 14	2839	2842	-3	2662	2658	4	3342	3365	-23
15-24	9863	10376	-513	9315	9339	-24	8124	8559	-435
25-34	4039	4388	-349	3618	3766	-148	3788	3935	-147
35-44	1790	1911	-121	1692	1761	-69	2204	2196	8
45-54	1444	1416	28	1316	1240	76	1564	1452	112
55-64	1070	1020	50	1101	929	172	1870	1704	166
65 і більше	1051	1082	-31	846	830	16	1548	1313	145
Разом	22096	23035	-939	22350	20523	27	22350	22524	-174

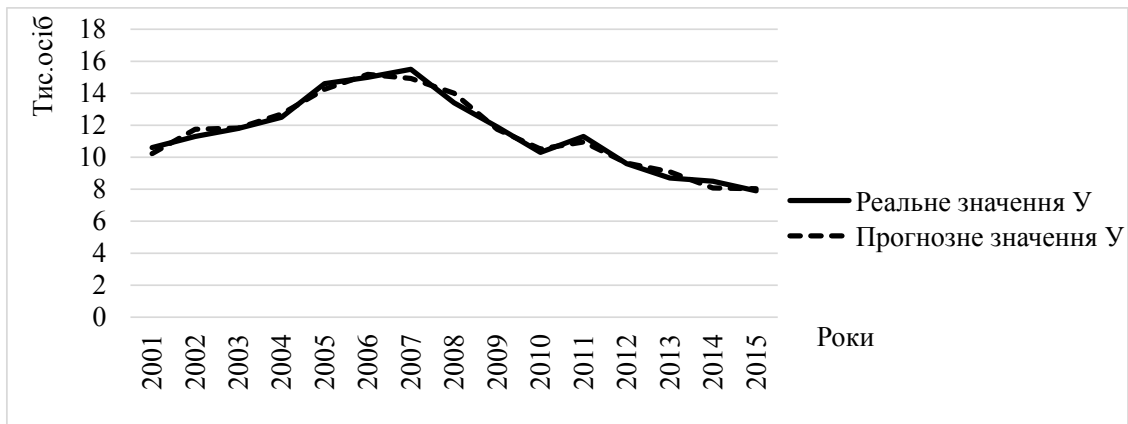

Рис. 6. Реальні та змодельовані значення У (вступ студентів до ВНЗ у Хмельницькій області)

На рисунку 6 зображено реальне та емпіричне значення Y . Лінія регресії прогнозованих даних із реальними даними майже співпадають, отже дану модель можна використовувати на практиці для проведення державної та регіональної політики.

Основною метою державної програми освітньо-міграційної політики повинен стати конструктивний підхід для максимально ефективного поєднання потреб освітніх мігрантів бажанням мігрантів працювати на благо України. Для того, щоб освітня міграція відповідала цілям програми, необхідно, з одного боку, надавати доступну інформацію зацікавленим людям – особам, які є потенційними навчальними мігрантами, з іншого, особливої уваги приділяти зв'язкам з українськими та іноземними фірмами та компаніями, які працюють на території України та мають потребу у висококваліфікованих кадрах [8].

Висновки. Розбудова системи освіти в умовах становлення України як самостійної незалежної держави з урахуванням кардинальних змін в усіх сферах суспільного життя, вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на вирішенні найбільш гострих проблем, які стримують розвиток освітньої галузі, не дають можливості забезпечити нову якість освіти, адекватну нинішній історичній епосі. Якщо

вирішити проблеми в системі освіти і використати відповідні шляхи їх вирішення, то можна й сподіватися на якісну і всім доступну освіту в Україні, що зменшить міграцію молоді на навчання за кордон.

Програма регулювання міграційних процесів повинна орієнтуватися на сприянні поверненню етнічних українців і колишніх громадян України, забезпеченні повернення зовнішніх трудових мігрантів, забезпеченні соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном, запобіганні нелегальної транзитної міграції, вирівнюванні вікової еластичності зовнішніх міграційних процесів. Тому, з метою ефективного використання наукового та освітнього потенціалу країни, урегулювання освітньої мобільності в регіоні необхідно: підвищити рівень фінансування освіти та науки (відповідно до статей Законів України щодо освіти та науки); створити в університетах умови для залучення талановитої молоді до наукової діяльності; посилити відповідальність підприємств, організацій та установ регіону за забезпечення соціально-побутових умов для молодих фахівців, особливо житлом у сільській місцевості; удосконалювати механізм довгострокового пільгового кредитування навчання молоді у ВНЗ через залучення банківської системи та місцевого бізнесу тощо [9].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кукурудза І.І. Україна у світових процесах трудової міграції : монографія / Кукурудза І.І., Ромашенко Т.І. – Черкаси, 2012. – 252 с.
2. Філатов В.М. Специфічні ознаки освітньої міграції та її місце в структурі міграційних потоків [Електронний ресурс] / В.М. Філатов, Я.В. Ромашова // Ефективна економіка. – 2014. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2785>

3. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Монографія / Під ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України із переходом на інші області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Головного управління статистики у Хмельницькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>
6. Національна стратегія розвитку освіти [електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
7. Шевчук А. В. Мотиваційні механізми регулювання освітніх міграцій: в'їзний та виїзний аспекти / А. В. Шевчук // Соц.-ек. проблеми сучас. періоду України. – 2013. – Вип. 3 (101). – с. 277. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ird.gov.ua/vid_3/sep20133\(101\)_275_ShevchukA.pdf](http://ird.gov.ua/vid_3/sep20133(101)_275_ShevchukA.pdf)
8. Смалійчук Г. В. Навчальна міграція і її роль у забезпеченні розвитку вітчизняного інтелектуального капіталу / Г. В. Смалійчук // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. : у 3 т. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; [відп. ред. О. О. Бєляєв]. – Київ : КНЕУ, 2010. – Спец. вип.: Соціально-трудова відносина: теорія та практика. – Т. 2. – С. 329-336.
9. Курій Л.О. Інтернаціоналізація вищої освіти як засіб формування людського потенціалу в контексті міжнародних міграційних процесів / Л.О. Курій // Стратегія розвитку України у глобальному середовищі: IV міжнар. наук.-практ. конфер. (17-19 листопада 2010 р.). – Сімферополь: ВіТроПринт, 2010. – С. 269-273.

REFERENCES:

1. Kukurudza I.I. Ukraina u svitovykh protsesakh trudovoi mihratsii : monohrafiia [Ukraine in the world processes of labor migration] / Kukurudza I.I., Romashchenko T.I. – Cherkasy, 2012. – 252 s.
2. Filatov V.M. Spetsyfychni oznaky osvitoi mihratsii ta yii mistse v strukturі mihratsiinykh potokiv [Specific features of educational migration and its place in the structure of migratory flows], [Elektronnyi resurs] / V.M. Filatov, Ya.V. Romashova // Efektyvna ekonomika. – 2014. – № 2. – Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2785>
3. Profesiina osvita v zarubizhnykh krainakh: porivnialnyi analiz: Monohrafiia [Professional education in foreign countries: comparative analysis] / Pid red. N.H. Nychkalo, V.O. Kudina. – Cherkasy: Vybir, 2002. – 322 s.
4. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy iz perekhodom na inshi oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia statystyky u Khmelnytskii oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.km.ukrstat.gov.ua/ukr/index.htm>
6. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity [National Education Development Strategy], [elektronnyi resurs] / Rezhym dostupu: http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
7. Shevchuk A. V. Motyvatsiini mekhanizmy rehuliuвання osvity mihratsii: viznyi ta vyiznyi aspekty [Motivational mechanisms for regulation of educational migration: entrance and exit aspects] / A. V. Shevchuk // Sots.-ek.problemy suchas.periodu Ukrainy. – 2013. – Vyp. 3 (101). – s. 277. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [http://ird.gov.ua/vid_3/sep20133\(101\)_275_ShevchukA.pdf](http://ird.gov.ua/vid_3/sep20133(101)_275_ShevchukA.pdf)
8. Smaliichuk H. V. Navchalna mihratsiia i yii rol u zabezpechenni rozvytku vitchyznianoho intelektualnogo kapitalu [Educational migration and its role in ensuring the development of domestic intellectual capital] / H. V. Smaliichuk // Formuvannia rynkovoї ekonomiky : zb. nauk. pr. : u 3 t. / M-vo osvity i nauky Ukrainy, DVNZ "Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Hetmana"; [vidp. red. O. O. Bieliaiev]. – Kyiv : KNEU, 2010. – Spets. vyp.: Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka. – T. 2. – S. 329-336.
9. Kurii L.O. Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity yak zasib formuvannia liudskoho potentsialu v konteksti mizhnarodnykh mihratsiinykh protsesiv [Internationalization of higher education as a means of forming human potential in the context of international migration processes] / L.O. Kurii // Stratehiia rozvytku Ukrainy u hlobalnomu seredovyshchi: IV mizhnar. nauk.-prakt. konfer. (17-19 lystopada 2010 r.). – Simferopol: ViTroPrynt, 2010. – S. 269-273.